

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Фінансовий та страховий менеджмент»

на тему: «Валютний ринок України: тенденції, проблеми та перспективи розвитку»

Виконавець:

студентка VI курсу центру заочної форми навчання

Фроляк Ірина Петрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Арутюнян Світлана Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сьогодні фінансові та міжнародні валютно-кредитні відносини займають одне з важливих місць в сучасній економіці та є складною і неоднозначною сферою ринкового господарства.

Зміни які відбувалися та були пов'язані із стрімким зростанням міжнародної торгівлі, а також лібералізацією руху капіталу, що мали місце після завершення Другої світової війни, особливо, в період з 60-х років ХХ століття, були основними та ключовими чинниками, які вплинули на розвиток валютного ринку і визначили значимість даного ринку для сучасної світової економіки. В ситуації «вільного плавання» існуючих валютних курсів та при різких та помітних коливаннях відсоткових ставок, обсяг угод із іноземною валютою ще більше зріс.

Добре відомим є те, що в промислово розвинених країнах важливість діяльності валютного ринку у даний час не менш є важливою для економіки країни, ніж така сфера як виробництво або торгівля. Постійно публікуються поточні курси певних валют, аналіз чинників їх змін, безліч можливих індикаторів валютного ринку, зростаюча кількість різноманітних прогнозів розвитку валютного ринку свідчать про важливість та певну значущість його економіки як окремої країни так і для світової сучасної економіки в цілому.

Збільшення темпів інтеграційних процесів в світовій економіці призводить до того, що національні кордони окремих країн більше не є перешкодою для розвитку міжнародного валютного ринку, що реально призводить до посилення конкуренції на світовому ринку. Поява нових чинників та їх вплив на функціонування існуючого світового валютного ринку ускладнюється та характеризується окрім частих змін ще й впливом на національні валютні ринки. В цьому контексті Україна також не є виключенням. У цьому зв'язку дослідження питань валютного ринку України є актуальним та представляє інтерес із врахуванням фактору, який пов'язаний з тим, що наша країна також намагається покращити умови функціонування національного валютного ринку та інтегруватися у світовий валютний ринок. Така тенденція потребує певних змін та ставить певні питання, які пов'язані з механізмом функціонування і перспективами розвитку національного валютного ринку, вирішенням яких може суттєво вплинути на удосконалення валютного регулювання у країні.

Сучасний валютний ринок, його характерні риси, а також особливості його функціонування являє собою об'єкт пильної уваги вчених та фахівців у сфері фінансових та міжнародних валютно-кредитних відносин. В існуючій науковій літературі як вивченню теоретичних так й практичних аспектів функціонування валютного ринку присвячені наукові праці ряду відомих зарубіжних та вітчизняних вчених: Дж. М. Кейнса, Р. Манделла, Дж. Вільямсона, М. Фрідмана П., Самуельсона, та ін. Серед наших вітчизняних вчених цією проблемою займалися: С. Арбузов, І. Бураковський, А. Гальчинський, Н. Бодрова, О. Береславська, П. Вірт, О. Дзюблюк, Ф. Журавка, І. Крючкова, І. Нідзельська, О. Петрик, Б. Лапчук, Т. Савченко, А. Філіпенко, А. Шаповалов, М. Єфіпанова, В. Шевчук та ін. Проте, не дивлячись на вагомий науковий внесок відкритим і дискусійним лишаються питання щодо проблеми механізму функціонування валютного ринку в Україні.

Мета дослідження. Головною метою дослідження є визначення особливостей та проблем функціонування національного валютного ринку, його частини – ринку FOREX та розробка методів та пропозицій щодо поліпшення його функціонування та вирішення виявлених проблем.

Для досягнення даної мети необхідним є вирішення **завдання**:

- розглянути сутність валютного ринку;
- визначити особливості фундаментального та технічного аналізу на валютному ринку;
- розглянути сучасні тенденції та стан світового валютного ринку;
- визначити особливості законодавчого регулювання національного валютного ринку та необхідність його удосконалення;
- дослідити процес можливої інтеграції валютного ринку України до світового;
- проаналізувати існуючі тенденції розвитку національного валютного ринку за період 2012-2018 рр.;
- здійснити спробу прогнозування валютного курсу пари UAH/USD за допомогою використання економіко-математичних моделей;
- виявити проблеми розвитку і правового регулювання національного валютного ринку;
- визначити можливі напрями розвитку валютного ринку України і шляхи використання міжнародного досвіду.

Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі є процеси щодо становлення, розвитку, функціонування валютного ринку, а також його регулювання.

Предметом дослідження в кваліфікаційній роботі є теоретико-методичні засади та практичні аспекти функціонування валютного ринку України.

Методи дослідження. У процесі дослідження було використано ряд методів: аналізу та синтезу застосовано щодо поняття валютного ринку, його розвитку, методи порівняння. Метод дедукції та індукції були використані при дослідженні фундаментального та технічного аналізу, особливостях законодавчого регулювання валютного ринку. Методи прогнозування та моделювання – при прогнозуванні курсу валютної пари UAH/USD. Методи абстракції та метод узагальнення використано при написанні висновків.

Інформаційна база дослідження. При написанні дипломної роботи в якості інформаційної бази використовувалися навчальні посібники і підручники з валютного ринку, наукові публікації та монографічні видання, присвячені проблемам валютного ринку, законодавча база України.

Структура та обсяг роботи. Структура дослідження обумовлена використаними методами та завданнями дослідження. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (77 найменування) та 6-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 109 сторінок. Основний зміст викладено на 95 сторінках. Робота містить 15 таблиць, 15 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано тези « ».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні аспекти функціонування валютного ринку»* розглянуто сутність та теоретичні аспекти функціонування валютного ринку.

Визначено, що під «валютним ринком» розуміються фінансово-економічні відносини, в процесі яких зустрічається попит та пропозиція на іноземну валюту, здійснюються конверсійні операції та операції з переміщенням валютних капіталів. Також наведено особливості здійснення фундаментального та технічного аналізу валютного ринку.

Відмічено, що найпопулярнішим ринком на планеті є міжнародний валютний ринок FOREX, на якому приймають участь значна кількість осіб та організацій, та за даними різних оцінок обсяги щоденного обороту на цьому ринку складають 5 – 5,3 трлн. дол. США, що складає 95% усього обсягу існуючого фінансового ринку.

У другому розділі *«Аналіз сучасного стану валютного ринку в Україні»* проаналізовано сучасний стан національного валютного ринку.

За результатами збалансованості валютного ринку України за останні три роки свідчать про зростання його стабільності як загалом, так і за окремими його сегментами – безготівковому та готівковому. Найбільший рівень збалансованості між попитом та пропозицією іноземної валюти можна спостерігати на безготівковому валютному ринку – 98 %. Зростання збалансованості між операціями продажу та купівлі іноземної валюти відзначається також і на готівковому валютному ринку, рівень якої на кінець 2017 р. становив 70 %.

За результатами даного аналізу зроблено висновок, що зниження валютного курсу гривні не є головним інструментом встановлення рівноваги на безготівковому валютному ринку, частка якого становить більше 95 % від загального валютного ринку України, можна дійти висновку, що подальша політика девальвації офіційного валютного курсу гривні з боку Національного банку України втрачає свою ефективність та не буде в майбутньому сприяти стабілізації валютного ринку України.

У третьому розділі *«Перспективні напрямки розвитку валютного ринку України»* запропоновано використовувати економіко-математичні моделі щодо прогнозування валютного курсу. Прогнозування не є точною наукою, однак загальне розуміння того, які економічні сили впливають на формування валютних курсів, дозволяє інвесторам своєчасно реагувати на очікувані зміни майбутньої їх динаміки. При цьому, потрібно враховувати й ті чинники, котрими керуються уряди, втручаючись у ситуацію на валютних ринках. Також, запропоновано та напрями розвитку національного валютного ринку та шляхи впровадження міжнародного досвіду.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна зробити наступні висновки.

1. FOREX – ринок міжбанківського обміну валюти за вільними цінами. Це ринок, який направлений на операції з обмінними курсами валют, а прибуток

утворюється за рахунок різниці курсів в часі. По суті це не ринок в звичайному розумінні. У нього відсутній єдиний центр. Торгівля на ринку FOREX проводиться за допомогою інтернет через термінали комп'ютерної мережі.

2. Фундаментальний аналіз ґрунтується на положенні: ціни валют на ринку FOREX є відображенням попиту і пропозиції, які в свою чергу залежать від фундаментальних чинників економіки. Перевагою фундаментального аналізу є висока точність, але для його реалізації трейдерам необхідні глибокі знання економічних процесів, а так само точні та актуальні політичні дані, але вони доступні лише вузькому колу людей.

Технічний аналіз - це ефективний спосіб для прийняття рішень стосовно здійснення операцій на ринку FOREX завдяки своїй доступності, швидкості, зручності та різноманітності індикаторів, які застосовуються для з'ясування динаміки змін цін активів. Технічний аналіз доступний кожному і незаперечною його перевагою є те, що він дає можливість для автоматизації, так як рух цін на ринку враховує всю інформацію, він підпорядкований тенденції та ринок закономірний, тому ситуації часто повторюються.

3. Обсяги денного обороту на ринку FOREX складають більше 5 трлн. дол. США. Торгівля на ринку FOREX складає 95% від усього обсягу фінансового ринку. Валютою, обсяги торгівлі якої є найбільшими, є долар США, на який припадає до 80% всіх операцій (біля 4661-4458 млрд \$).

4. Значна різноманітність валютних відносин, що виникають на валютному ринку, зумовлює створення складної моделі регулювання таких відносин. Регулюючі повноваження та контролюючі обов'язки мають державні органи, відомства, комерційні банки, які залежно від свого призначення здійснюють ті чи інші заходи впливу на валютному ринку. Поряд із цим вітчизняній моделі валютного регулювання притаманні суперечності, дублювання функцій, розмиття відповідальності між регулюючими органами, що в результаті призводить до зарегульованості валютного ринку та неефективності його державного регулювання.

5. Глобалізація і інтеграція світової економіки є двома важливими факторами, які визначають розвиток світового господарства на межі XXI століття. В цьому контексті подальше формування валютного ринку в Україні безпосередньо пов'язане з процесами розбудови української держави та реформуванням її економіки. Саме в такому випадку Україна буде більш широко представлена на міжнародних валютних ринках. Для цього в Україні необхідно застосувати заходи щодо оптимізації процесу інтеграції національної валютної системи в світову.

6. В кінці 2012 - на початку 2013 р. позитивна динаміка показників валютного ринку України перебувала під впливом стійкого перевищення надходжень іноземної валюти від нерезидентів над переказами на їх користь та поступового зниження чистого попиту на іноземну валюту. У 2014-2015 роках через масштабну кризу відбувся сплеск інфляції та ослаблення гривні до більшості світових валют. При цьому відбулося розширення неформального сегменту валютного ринку.

У 2016 р. НБУ задекларував процентну ставку як основний інструмент своєї політики. У квітні 2016 року було зроблено важливий крок – запроваджено новий операційний дизайн монетарної політики, який є спільним для центральних банків, котрі здійснюють інфляційне таргетування. НБУ визначає єдину ключову ставку для

своїх основних операцій щодо надання або поглинання ліквідності. Із середини 2015 року НБУ застосовує інструмент валютних інтервенцій дуже обережно, коли обмінний курс знецінюється, але активніше – коли курс зміцнюється.

7. Важливим для України в умовах сьогодення є прогнозування валютної пари UAH/USD. Для цього можна використовувати як технічний так і фундаментальний аналіз. Разом з тим, застосування технічного аналізу засвідчує подальше активне скорочення курсу валютної пари UAH/USD. Застосування фундаментального аналізу дозволило розробити модель впливу різних факторів на курс валютної пари UAH/USD.

8. Проблеми у сфері валютного регулювання створюють запит на формування нової довгострокової стратегії валютної політики для України. Ця стратегія повинна включати такі складові: аналіз та використання в Україні досвіду зарубіжних країн із лібералізації валютної політики та запровадження механізмів валютного та інфляційного таргетування; вдосконалення чинного законодавства у валютній сфері з метою забезпечення більш гнучкого та сучасного режиму валютного регулювання та валютної політики держави загалом; лібералізація валютного ринку як інструмента автоматичного регулювання інфляційних процесів в країні; зниження режиму обмежень на міжнародний рух капіталу та валютні операції, зокрема, до рівня країн ЄС, що мають найбільш розвинену валютну сферу; підпорядкування валютної політики єдиному механізму монетарної політики держави, що побудована на принципах інфляційного таргетування; розвиток ринку валютних деривативів, строкових контрактів для розширення можливостей регулювання валютного ринку та хеджування валютного ризику із одночасним зниженням участі держави у визначенні курсових орієнтирів монетарної політики; використання механізмів дерегуляції приватних міжнародних транзакцій, створення гнучкої платформи для діяльності сучасних міжнародних платіжних систем в Україні. Реалізація вищезазначених заходів в Україні сприятиме вдосконаленню механізму регулювання валютної сфери та валютної політики держави загалом, стабілізації курсу національної валюти та зміцненню ситуації у сфері монетарної політики України.

9. На підставі узагальнення світового досвіду було виокремлено три основні режими монетарної політики, що застосовувалися різними державами для досягнення визначених цілей, а саме: таргетування обмінного курсу, таргетування грошових агрегатів та інфляційне таргетування. В подальшому для вдосконалення сучасного законодавства України в області валютного регулювання необхідні наступні дії:

1. Повний перегляд правил валютного контролю, скасування будь-яких валютних обмежень.

2. Внесення змін до чинних актів НБУ.

3. Поступове внесення змін до валютного регулювання України шляхом прийняття закону про валютний контроль, яким необхідно передбачити вирішення окреслених проблем.

4. Введення в обіг валютних деривативів як ефективного засобу хеджування валютообмінних ризиків.

5. Поступове зміцнення гривні, нарощення золотовалютних резервів.

АНОТАЦІЯ

Фроляк І. П., «Валютний ринок України: тенденції, проблеми та перспективи розвитку»

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня
магістра зі спеціальності

«Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою
«Фінансовий та страховий менеджмент»,

Одеський національний економічний університет м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти сутності валютного ринку, чинники які впливають на його функціонування, наведено особливості здійснення фундаментального та технічного аналізу валютного ринку.

Проаналізовано сучасний стан національного валютного ринку, його збалансованість за останні роки. Приділено увагу розгляду міжнародного валютного ринку FOREX, на якому приймають участь значна кількість осіб та організацій, та частка якого становить більше 95 % від загального валютного ринку України.

Запропоновано здійснити певні заходи щодо розвитку валютного ринку України із одночасним використанням можливості економіко-математичних моделей щодо прогнозування валютного курсу та впровадженням вдалого міжнародного досвіду.

Ключові слова: валютний ринок, валютний курс, операції, FOREX.

ANNOTATION

Frolyak I.P., «Currency market in Ukraine: trends, problems and prospects for development»,
thesis for Master degree in specialty “ Finance, banking and insurance”

under the program

“Financial and insurance management”,

Odessa National Economic University

Odessa, 2018

This thesis consists of three chapters. The theoretical aspects of the essence of the currency market are considered in the paper, factors influencing its functioning, features of the implementation of fundamental and technical analysis of the foreign exchange market are presented.

The current state of the national currency market, its balance in recent years has been analyzed. Attention was paid to the consideration of the international currency market FOREX, which is attended by a significant number of individuals and organizations, and whose share is more than 95% of the total foreign exchange market in Ukraine.

It is proposed to take certain measures on the development of the foreign exchange market of Ukraine while simultaneously using the possibility of economic and mathematical models for forecasting the exchange rate and the implementation of successful international experience.

Keywords: currency market, exchange rate, operations, FOREX.